

درس ۵:

پراکندگی زیست بوم های جهان

اهداف درس : پراکندگی زیست بوم های جهان

از شما دانش آموزان انتظار می رود پس از تدریس این درس به سوالات زیر پاسخ دهید.

- ۱- زیست بوم را تعریف کنید.
- ۲- عوامل موثر بر زیست بوم های جهان را بنویسید.
- ۳- اهمیت دما بر زیست بوم ها را شرح دهید.
- ۴- عوامل موثر بر پوشش گیاهی را نام ببرید.
- ۵- هشت زیست بوم جهان را نام ببرید.
- ۶- زیست بوم توندرا چه ویژگی هایی دارد؟ شرح دهید.
- ۷- ویژگی های زیست بوم تایگا را توضیح دهید.
- ۸- ویژگی های زیست بوم جنگل های بارانی استوایی را شرح دهید.
- ۹- زیست بوم ساوان چه ویژگی هایی دارد؟ شرح دهید.
- ۱۰- زیست بوم بیابان چه ویژگی هایی دارد؟ بنویسید.

توجه

لطفاً با دقت به تصاویری که در اسلاید بعد می بینید توجه کنید.

2

1

گیاه و جانوری را که در این دو تصویر، مشاهده می کنید، نام ببرید.

به نظر شما این گیاهان و جانوران در کدام نواحی جهان یافت می شوند؟

اکنون با دقت تصاویر بعدی را مشاهده کنید.

این تصاویر کدام نواحی جغرافیایی را نشان می دهند؟

در هر یک از این نواحی، کدام گیاهان و جانوارن می توانند زندگی کنند؟

زیست بوم (بیوم)

زیست بوم یک ناحیه وسیع جغرافیایی است که در آن، انواع خاصی از گیاهان و جانوران زندگی می کنند و ناحیه مشخصی را به وجود می آورند.

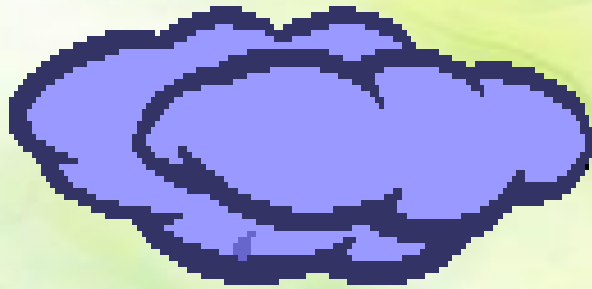
هر زیست بوم از چند بوم سازگان (اکوسیستم) تشکیل شده است.

تنوع زیست بوم ها به چه عواملی بستگی دارد؟

در میان همه این عوامل آب و هوا مهمترین و بیشترین تأثیر را دارد.

از میان عناصر آب و هوایی دو عنصر

بارش

دما

بر نوع و میزان پوشش گیاهی اثر می گذارند.

به طوری که با تغییر دما و بارش از یک ناحیه به ناحیه دیگر، پوشش گیاهی تغییر میکند

دما عامل مهمی در **رویش گیاهان** است. در مناطقی که دمای هوا پایین است، گیاهان نمی توانند برویند.

میزان بارش نیز تأثیر زیادی بر پوشش گیاهی یک منطقه دارد.

عوامل دیگری چون طول مدت فصل خشک و تبخیر نیز در پوشش گیاهی تأثیر دارند.

پراکندگی زیست بوم های جهان

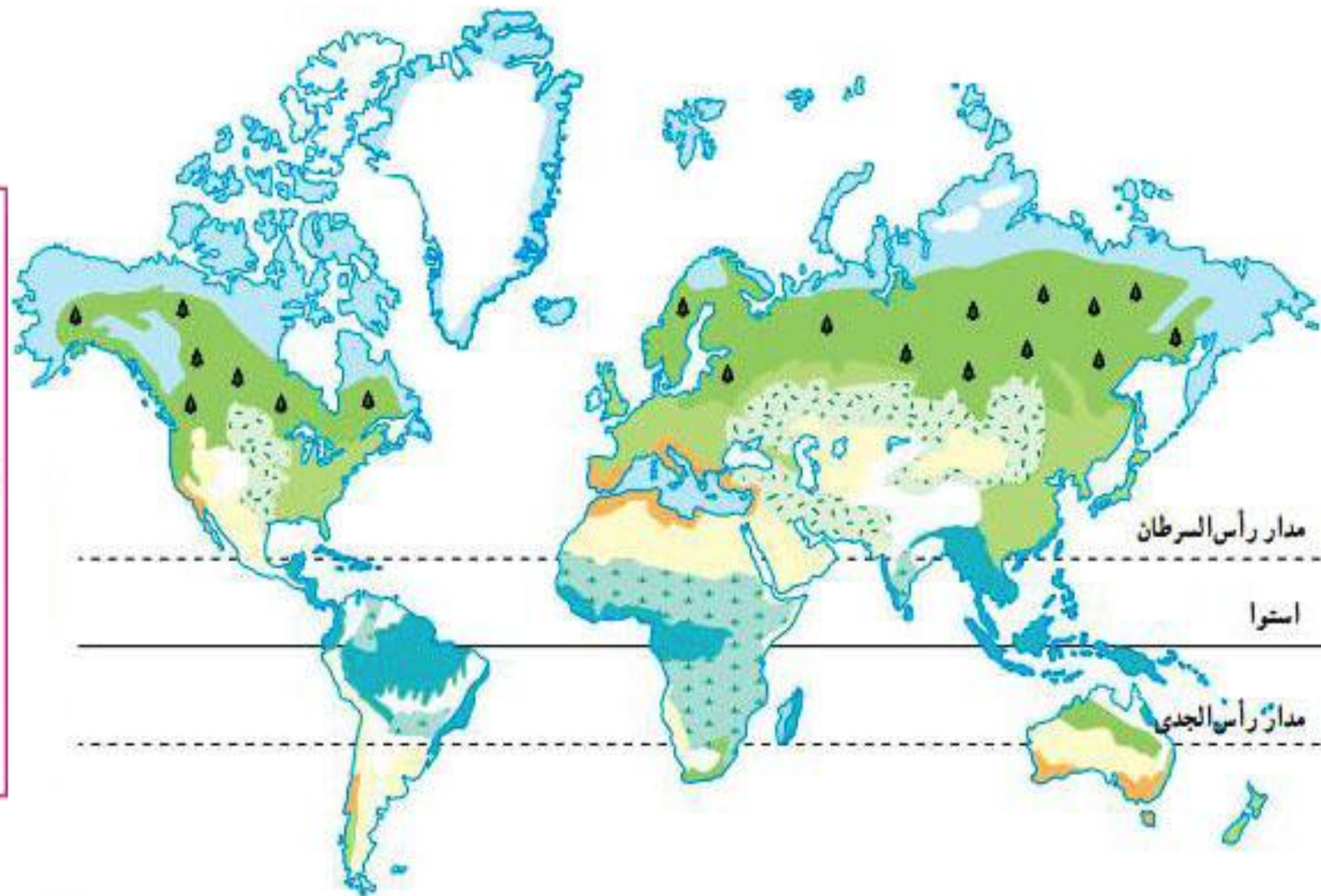
به نقشه زیست بوم های جهان در اسلاید بعدی توجه کنید.

در این نقشه، **سطح زمین به هشت زیست بوم** تقسیم شده است.

یک زیست بوم ممکن است بخش وسیعی از یک قاره را در بر بگیرد و یا ویژگی های آن در چند قاره یافت شود.

راهنما

- توندرا
- تایگا
- جنگل‌های پهن برگ معتدله
- علفزارهای منطقه معتدل
- بیشه‌زارها و مراتع مدیترانه‌ای
- بیابان
- جنگل‌های بارانی استوایی
- ساوان
- سایر زیست‌بوم‌ها

توندرا

ناحیه ای در نزدیکی قطب شمال و حاشیه اقیانوس منجمد شمالی است.

زمستان: ← طولانی، سرمای هوا بسیار شدید، دما تا 34°C - نیز می رسد.

تابستان: ← کوتاه، میانگین دما حداکثر ۱۲ درجه سانتی گراد است.

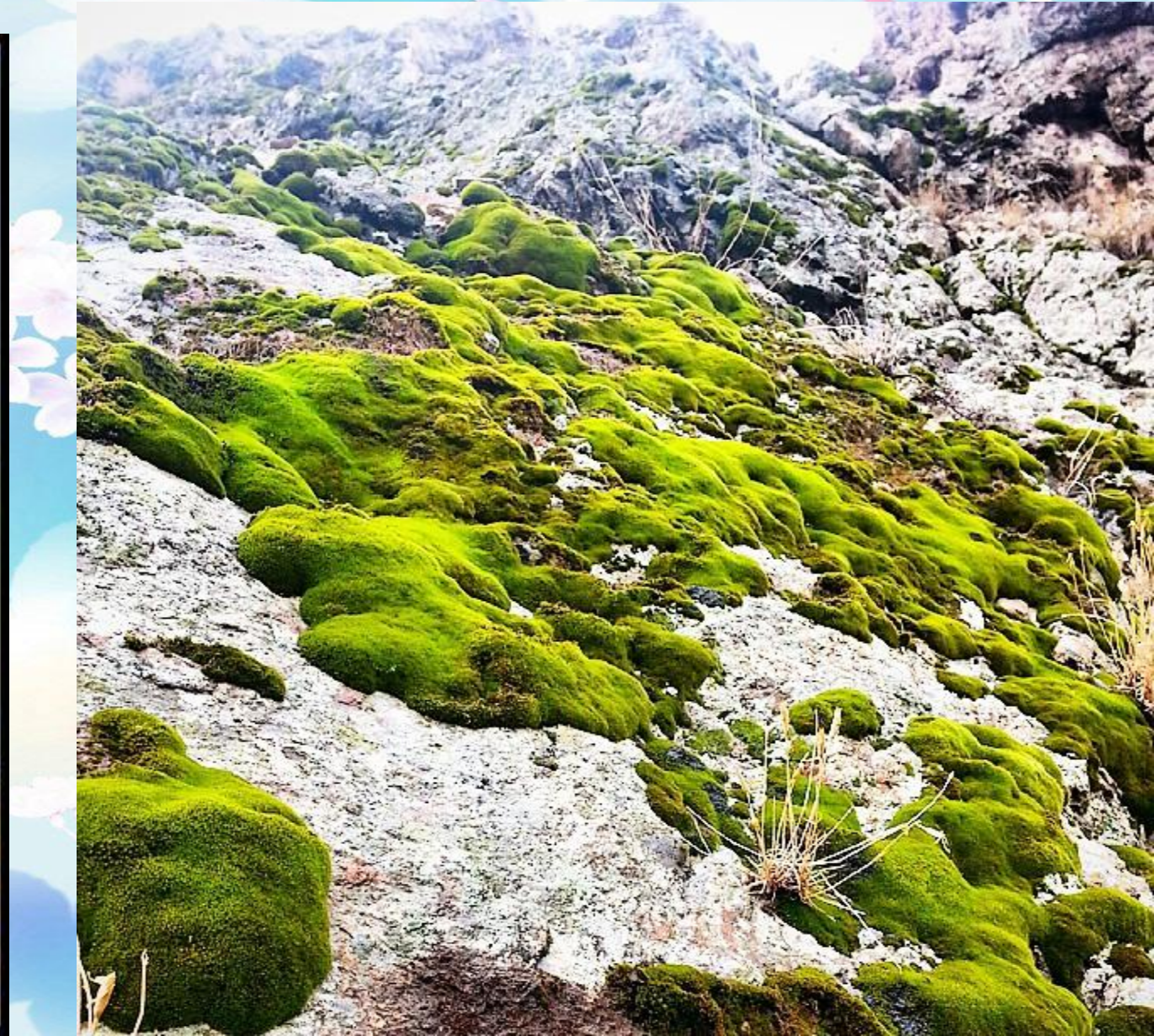
زمین های توندرا از یخ و برف پوشیده است.

در تابستان با ذوب شدن یخ ها در زیر خاک، باتلاق های کم عمق ایجاد می شود.

در توندرا فقط گیاهانی چون خزه و گلسنگ می توانند برویند.

بزرگ جثه ترین جانور توندرا، خرس قطبی است.

در زمستان، برخی از جانوران این منطقه به نواحی گرم تر مهاجرت می کنند.

تایگا

از گسترده ترین زیست بوم هاست و در جنوب توندرا و در قاره های آسیا، اروپا و آمریکای شمالی گسترش یافته است.

در این منطقه، در ۶ ماه از سال میانگین دما کمتر از صفر درجه است.

بارندگی بین ۲۵۰ تا ۵۰۰ میلی متر و زمین همیشه مرطوب است.

ناحیه تایگا به داشتن جنگل های مخروطیان و سوزنی برگ ها معروف است.

درختان این ناحیه مانند کاج و سرو همیشه سبزند و برگ ریزان ندارند.

جنگل های کشور کانادا

این جنگل ها بخش عمده ای از چوب نرم برای تولید کاغذ را تأمین می کنند.

در زمستان، برخی از جانوران این منطقه به نواحی گرمتر مجاور مهاجرت می کنند.

برخی از جانوران تایگا

عقاب کاکل سفید،

آلاسکا

گرگ خاکستری

سمور دریایی، کانادا

جنگل های بارانی استوایی

این زیست بوم در مجاورت خط استوا در چند قاره گسترده شده است.

بارندگی سالیانه ۲۵۰۰ میلی متر

رطوبت ۸۰ درصد

هوا همیشه گرم

جنگل های بارانی استوایی چند طبقه اند. در زیر درختان بلندتر، درختان کوتاه تر و علف ها، که رشد بسیار سریعی دارند، وجود دارند.

ارتفاع درختان بلند گاه به ۲۵ تا ۳۵ متر نیز می رسد.

این زیست بوم بیشترین تنوع زیستی جهان را دارد. و انواع حشره ها، پرندگان، خزندگان و پستانداران در آن زندگی می کنند.

درختان شاه پسند (مانگرو)، نارگیل، قهوه سودانی، هِوآ و بامبو از نمونه این گیاهان است.

بامبو

برگ هِوآ

درخت نارگیل

ساوان

ساوان منطقهٔ علفزارها با درختان تک و منفرد است که در مجاورت جنگل های استوایی واقع شده است.

بیشترین وسعت ساوان در قارهٔ آفریقا است.

آب و هوای ساوان در تمام طول سال گرم است و دارای دو فصل خشک و مرطوب است.

علفزارهای ساوان

ساوان از نظر تنوع جانوری بسیار غنی است.

درساوان علفخواران تنومند چون گورخر، فیل، زرافه و کرگدن فراوانند.

درساوان گوشتخواران درنده، چون شیر از این گیاه خواران تغذیه می کنند.

درختان بائوباب از گونه های گیاهی مشهور ساوان هستند.

درختان بائوباب

بیابان

به سرزمین های خشکی که میزان بارندگی سالیانه آنها کمتر از ۵۰ میلی متر باشد، بیابان گفته می شود.

بخش عمده ای از بیابان های جهان در مجاورت مدار رأس السرطان و رأس الجدی واقع شده اند.

صحرا در آفریقا، ربع الخالی در عربستان، لوت در ایران

درجهان بیابان های سرد نیز وجود دارند.

بیابان گبی که اطراف آن را کوه فرا گرفته است.

بیابان ها از نظر پوشش گیاهی فقیرند و فقط **درختان** یا **بوته های خاردار**، که در مقابل خشکی هوا و تبخیر مقاوم اند یا آب را در خود ذخیره می کنند، می توانند در آنجا زندگی کنند.

بیابان گبی

خارپشت گوش بلند

مارمولک خاردار
استرالیا یی

لاک پشت
صحرائی، جنوب
کالیفرنیا

روباه صحرائی
بزرگ آفریقا

پاکستان